

**КОНЦЕПЦІЯ «СИСТЕМА ВЛАСНОСТІ – СПІЛЬНА РЕСУРСНА СИСТЕМА»
ЯК «СЕРЕДИННИЙ ШЛЯХ» ДЛЯ УКРАЇНИ****THE CONCEPT OF «THE SYSTEM OF PROPERTY – COMMON RESOURCE SYSTEM»
AS «MIDDLE WAY» FOR UKRAINE**

Стаття є продовженням попередніх робіт, присвячених з'ясуванню питань, пов'язаних з методологією дослідження власності, виробленню теоретико-методологічного базису здійснення практичної діяльності з перетворення системи власності у сучасних умовах трансформації української економіки. Процеси створення соціально орієнтованої ринкової економіки і нарощування інформатизації господарювання визначаються внутрішньою логікою розвитку системи власності. Ключовою автор вважає проблему формування алгоритмів реформування системи власності на основі науково обґрунтованої соціально-економічної концепції. Розкриваючи концепцію «Система власності – спільна ресурсна система», автор демонструє її фундаментальну теоретичну основу – методологічний інституціоналізм і наводить практичні приклади його прояву з робіт відомих вчених, а також у реальному функціонуванні альтернативних суспільних систем. Закладаючи цю концепцію в основу реформування соціальної системи, можна отримати інструмент інтенсивного формування самоврядного устрою, що втілює в життя деліберативну модель демократії і менеджменту та наближає суспільство до ноосферної стадії розвитку.

Ключові слова: система власності, методологічні підходи, концепція, глобалізація, реформування, трансформація, самоврядування, альтернативні системи.

Для «пробудження» української економіки та її громадян зі стану напівсну, коли вони самі не визначають своє суспільно-економічне життя та майбутнє, а за них хтось (українська олігархія при владі чи країни капіталістичного «центру») і підпорядкований їм апарат світового топ-менеджменту) все це вирішує, але тільки на власну користь, необхідно, перш за все, подолати відчуження між людьми та активізувати властиві їм від природи «схильність до взаємної допомоги» [1, с. 330], прагнення волі і бажання звільнитися від відносин панування, ієрархії та експлуатації.

У сучасній західній науці ведуться активні дослідження досвіду організації, функціонування і взаємодії самоорганізаційних, субсидіарних, лібертарних структур у розвинених індустріальних системах, вивчаються їх взаємовідносини з інститутом влади, специфіка стратегій суспільного розвитку в умовах глобалізації.

Один із засновників української наукової школи глобалістики академік О. Білорус зазначає, що стосовно трансформаційного розвитку транзитивних постсоціалістичних країн існує «нинішній теоретичний вакуум... Багато в чому економічна наука застигла на доктринах ХІХ ст.», а досвід зворотної трансформації держав колишнього «соціалістичного табору» «залишається поза увагою західної, навіть «нобелівської» економічної науки». Підкреслюється, що «транзитивно-трансформаційна «одіссея» розвитку транзитивних постсоціалістичних країн – украй актуальна тема, бо ці країни є великим резервним ресурсом якісно нового світового розвитку» [2, с. 131].

Відсутність в українській державі власної стратегії розвитку створює надзвичайно складні умови і навіть реальні загрози існуванню країни. О. Білорус окреслює «головне завдання наукових досліджень», яке полягає «в розробці наукових стратегічних концепцій і в науковому забезпеченні і супроводі державного менеджменту і глобальному прогнозуванні розвитку... вчені-економісти, соціологи, екологи, політологи, юристи повинні вперто і послідовно розробляти стратегічні концепції розвитку України як транзитивної держави, створюючи наукову базу для формування транзитивних стратегій» [2, с. 156]. Важливим для розробників нових концепцій і стратегій розвитку є поєднання досягнень міжнародного теоретичного та практичного досвіду з національними особливостями країни. Вчений застерігає: «Сучасна Україна як нова нація – держава має унікальний, але остаточний шанс на початку ХХІ століття використати національні і глобальні резерви поступу... В умовах нинішніх кризових потрясінь особливо важливим, невідкладним завданням держави, української еліти і громадян є формування нової об'єднуючої національної ідеї, визначення національних інтересів, розробка національної стратегії розвитку, консолідація і солідаризація нової української політичної нації» [2, с. 196].

Майже у відповідь на заклики О. Білоруса ми пропонуємо розробку концепції «Система власності – спільна ресурсна система» («СВ-СРС») [3–6], яка, на нашу думку, є своєчасною і відповідає життєвим потребам новоствореної країни. Зазначимо, що ця концепція потребує міждисциплінарного підходу і доопрацювання за участю науковців економічної й інших суспільних наук та фахівців-реформаторів з усіх сфер суспільного життя української держави і для її впровадження «необхідна планомірна й системна наполеглива робота держави, уряду і національної еліти» [2, с. 197].

Щоб зрозуміти можливості реалізації концепції «СВ-СРС», специфіка якої пов'язана із самоорганізацією і самоуправлінням в Україні, скористаємось працями В. Зінченка [1, 7, 8], в яких розглядаються концепції і моделі суспільного устрою, аналізуються динамічні процеси розвитку самоорганізації в соціальних системах в умовах сучасних глобалізаційних та трансформаційних змін. Роз'яснюється, що в сучасних суспільствах можна виявити три нерівні соціально-економічні сфери:

- держава як інституціоналізована сфера влади і панування;
- капіталізоване суспільство сучасної глобальної неоліберальної моделі «*Spätkapitalismus*» («*пізнього капіталізму*»), яке також пройняте духом і логікою панування, ієрархії та експлуатації;
- елементи альтернативного глобального суспільства (у потенціалі – лібертарного), що самоорганізаційно й самоуправлінськи розвивається знизу, прагне звільнитися від панування, ієрархії та експлуатації. Дослідники аналізують повсюдні тенденції розвитку зв'язків між державою і бізнесом до їх зрощення. Ці процеси у поєднанні з широким впровадженням нової індустриальної техніки, що перетворює ізольовану людину на додаток технократичної цивілізації («машини»), призводять до загального руйнування суспільства і його колонізації державою [1, с. 330].

Зазначимо, що в Україні наразі з трьох визначених «розвиненою» стала перша сфера, до рівня пізнього капіталізму ми не дійшли та й не зможемо дійти, займаючи відведене нам місце у «периферії», елементи самоорганізації та самоуправління також поки що не створені. Проте, зважаючи на доведену «історичним розвитком природну схильність людини до взаємної допомоги», світовий досвід у самоорганізації суспільств, а також враховуючи спадщину соціалістичного буття українців (психологія колективізму, навички колективних дій, дружні відносини, бажання спілкуватись та ін.), ми маємо можливості налагодити систему самоврядування і в Україні.

Західною наукою досліджується специфіка стратегій суспільного розвитку і взаємодії самоорганізаційних, субсидіарних, самоуправлінських (лібертарних) структур та інститутів влади в сучасних розвинених індустриальних системах [1, с. 329]. «Лібертаризм поєднує ідеї економічної свободи, а також контролю за виробництвом самими трудівниками, – а не власниками і керівниками... замість ліберальної /неоліберальної капіталістичної системи, в якій люди – «раби зарплати», і замість авторитарної управлінської системи, в якій рішення ухвалюються централізовано, суспільство може функціонувати альтернативно нині домінуючій глобальній парадигмі – тобто самоорганізаційно» [1, с. 334].

Сучасні теоретики самоуправлінського суспільства наголошують на необхідності і можливості «відродити» суспільство, тобто «відновити» зруйновані соціальні зв'язки між людьми, що ґрунтуються на самоорганізації, солідарності і взаємодопомозі. Аналізується виникнення і розвиток альтернативних суспільних структур і систем, тобто «те, що було випробуване на практиці», або «те, що абсолютно необхідне для виживання» [1, с. 337]. Серед таких соціальних експериментів найбільшу увагу дослідники приділяють комунам (общинам), американській програмі ESOP – Employee Stock Ownership Plan (План акціонерної власності працівників), досвіду Мондрагонської групи кооперативів в Іспанії.

Також доречно звернутись і до моделі «відновлювальної економіки», яка базується на концепції «буддистської економіки» Е. Шумахера [1, с. 170–171]. Ідеї і прикладні моделі представників цього напрямку, серед них Г. Уотсон (G. Watson) [9], А. Зайонц (A. Zajonc) [10], С. Валліс (St. Wallis) [11] та ін., з успіхом застосовуються в країнах різного типу, де створені економічні системи, які є здатними до тривалого стабільного розвитку. Нещодавні емпіричні дослідження Е. Остром (E. Ostrom) [12] також наводять позитивні результати численних прикладів вирішення проблем колективної дії у системах управління спільними ресурсами, причому у суспільствах різного рівня соціально-економічного розвитку. Такі системи почали активно досліджуватися в міжнародних інституціях та ООН для вироблення нової ефективної стратегії світового розвитку.

Згідно з Ш. Ноу, яким розроблено теорію «Серединного Шляху» буддійської економіки як «ідеальної можливості» між капіталізмом і соціалізмом, «найвища користь стратегії розвитку економіки – це практика Серединного Шляху, в якій переваги капіталізму (повага до основних прав людини і приватної власності; вільний ринок і змагання, які реалізують підприємницький потенціал) і соціалізму (держава контролює та регулює соціальний захист, плату і розподіл багатства) об'єднані.

Буддійська змішана економіка прагне перебороти недоліки цих двох систем – експлуатацію «сильними і жадібними» слабких заради прибутку при капіталізмі та перешкоджання індивідуальним ініціативам і обмеження розвитку людського потенціалу при соціалізмі.

Сприймаючи ідеї лібертарного муніципалізму, можна уявляти майбутній суспільний устрій України, сформований як федерація муніципалітетів, створена на основі лібертарної муніципальної організації – альтернативи централізму і відповідної йому системи організації на принципах національної держави. Разом із виборчою стратегією («прийняття позиції участі у муніципальних виборах через створення політичних партій, структурно організованих на принципах прямої демократії, розширюючи їх організацію на весь муніципалітет, як тільки будуть зміщені буржуазні партії») висувається стратегія формування «суспільної організації, створюваної знизу вгору, через створення організацій на території округу (виробничі, споживчі, ідеологічні, культурні та в інших галузях), здатних стати досить сильними для повалення буржуазної влади на користь суспільства» [1, с. 336–337]. Дослідники не конкретизують деталі лібертарного ладу, не надають його «наукове» визначення і конкретний опис, утримуючись від спокуси ідеалізувати майбутнє, усвідомлюючи помилки утопістів минулого. Скористаємось узагальненою характеристикою цього устрою з робіт західних вчених [13]: «Це суспільство складатиметься з безлічі союзів, об'єднаних між собою для усіх цілей, що вимагають об'єднання, – з промислових федерацій для будь-якого роду виробництва: землеробського, промислового, розумового, художнього; і зі споживчих громад, які займаються усім тим, що стосується, з одного боку, устрою житла і санітарних поліпшень, а з другого – постачання продуктів харчування, одягу і т. ін. Виникнуть також федерації громад між собою і споживчих громад з виробничими союзами. І нарешті, виникнуть ще ширші союзи, які охоплюють усю країну або й декілька країн. Усі ці союзи і громади з'єднуюватимуться за вільною угодою між собою... Розвитку нових форм виробництва і всіляких організацій буде надана повна свобода; особистий почин заохочуватиметься, а прагнення до однорідності і централізації затримуватиметься. Крім того, це суспільство зовсім не закристалізується в яку-небудь нерухому форму; воно буде, навпаки, безперервно змінювати свій вигляд, тому що воно буде живим організмом, що розвивається».

Розробники і послідовники лібертарного муніципалізму формулюють проблему – «як в існуючих державних рамках домогтися створення лібертарних муніципалітетів» [1, с. 336]. Визнається, що реалізація вищеописаної соціальної системи залежить тільки від «волі і здатності людей до дій, до боротьби, до опору і творення» [1, с. 337], коли люди прагнутимуть і зможуть самоорганізуватися і утвердити самоврядування за місцем проживання в усіх сферах їх суспільного життя. Акцентується увага на необхідності об'єднання споживачів і виробників у вільні асоціації, де вони зможуть «спільно і солідарно» [1, с. 338] вирішувати економічні і соціальні питання власного життя.

Запропонована концепція «СВ-СРС» є інструментом реалізації ідей лібертарного муніципалізму. СВ територіальної громади має стати суспільною організацією, яка повинна формуватися знизу вгору за участю науковців як інституціональних організаторів і каталізаторів загальносуспільних трансформацій у країні. Через створення ними виробничих кооперативів-новаторів як інкубаторів інноваційного виробництва і зрощення соціального капіталу та, в подальшому, отримання у цьому позитивних тенденцій і формування добровільних асоціацій власників (поєднують виробників і споживачів) та інших інституційних установ стає можливою розбудова деліберативного суспільного устрою в Україні. Власники СВ-СРС спільно і солідарно взаємодіють у процесі управління цією системою за визначеною моделлю, сприймають і свідомо використовують конвергентні інституційні механізми функціонування і управління, змінюючи зміст їх елементів відповідно до принципів інституційного проектування.

Стосовно держави і її «участі» у спрямуванні суспільних трансформацій та організації реформ на користь усього суспільства маємо розуміти, що цей вплив може бути і негативним під дією певного політичного режиму. Е. Остром аналізує приклади невдач в управлінні СР-систем в результаті дій держави, пов'язуючи їх із сучасними концепціями суспільного устрою, в яких термін «уряд» часто розуміється як зовнішній агент, поведінка якого є екзогенною по відношенню до модельованої ситуації». Наводиться критичне зауваження до Р. Сагдена: «Сама сучасна економічна теорія описує реальний світ, очолюваний урядом..., і дивиться на світ очима уряду. Передбачається, що уряд може нести відповідальність, що він має бажання і владу змінювати структуру суспільства так, щоб максимізувати суспільний добробут На протигагу цьому, приватні особи наділяються дуже невеликою мірою або не наділяються взагалі здатністю самим вирішувати спільні проблеми. Це сприяє спотвореній точці зору на деякі важливі економічні та політичні проблеми» [12, с. 395]. Також «марно сподіватися, що яка-небудь верхівкова, суто політична революція, захоплення політичної і державної влади хоч на крок наблизить нас до мети» [1, с. 337].

Тому у розробленій концепції «СВ-СРС» державі відведено роль організатора інституційних механізмів за визначеною структурою, а повними інституційними власниками, тобто проектувальниками цих механізмів мають стати індивіди як члени територіальної громади і власники їх спільної СВ. А для того щоб ці ролі розподілити і засвоїти з метою їх практичного впровадження, має виконати свою місію наука, не тільки продукуючи теорії та концепції, а вже як організатор і каталізатор виконання теоретично обґрунтованих ідей і стратегій суспільного розвитку в реальному житті.

Виходячи з логіки наведеного, формування в Україні світоглядних, економічних, політичних тенденцій, перспектив і форм їх подальшого розвитку повинно відбуватися на основі концепції «СВ-СРС». Ця концепція стає національною ідеєю і наповненням змісту генеральної стратегії глобальних суспільних трансформацій. Українська держава, таким чином, може знайти свій шлях і своє місце у глобальному світі, враховуючи основні тенденції світового суспільного розвитку. Але для цього дійсними реформаторами при владі та науковцями повинні бути терміново проведені коректування запланованих реформ в усіх суспільних сферах у обраному напрямку, їх узгодження, та визначені підготовчі заходи для реалізації зазначеної концепції з розумінням, що цей шлях є складним і тривалим, але він може бути і єдиною можливістю вижити країні і зайняти своє місце у цивілізованому світі.

Ми пропонуємо концепцію «СВ-СРС», загальну модель управління СВ в межах територіальної громади, яку шляхом човникового руху від теорії до практики (підтримуємо позицію Е. Остром щодо спрямування наукових досліджень і дотримання стратегії «здійснювати човникові рухи – зі світу теорії до світу діяльності і назад» та «коли передбачення теорії та емпіричні спостереження вступають у протиріччя, необхідно коригувати теорію» [12, с. 100]) доведеться розвивати та випробовувати на результат протягом тривалого часу, застосовуючи міждисциплінарний підхід і відштовхуючись від синтезу різних наукових теорій і напрямів, основу якого закладає системний підхід і методологічний інституціоналізм.

В рамках методології нової інституціональної економіки потрібно аналізувати умови, за яких виникають певні конструкції інституційних механізмів та їх змістовні складові, а також розглядати, який вони мають вплив на систему капіталу та функціонування соціально-економічної системи у цілому. Дж. Коулман у своїй відомій праці «Капітал соціальний і людський» [14] наводить критичне зауваження М. Гранноветера щодо об'єкта досліджень нової інституціональної економіки, де зазначається, що «у новій інституціональній економіці існує недостатнє усвідомлення важливості конкретних персональних відносин і системи цих відносин, що генерують довіру, очікування і встановлюють норми» [14, с. 123]. Дж. Коулман вважає, що цю ідею вченого можливо розглядати як «спробу представити в аналізі економічних систем соціальних організацій та відносин не просто структуру, яка виникає для здійснення економічних функцій, а структуру зі своїм минулим, сьогоденням і майбутнім. Це дає їй можливість незалежно від інших факторів впливати на функціонування економічної системи» [14, с. 123]. Зауважимо, що в результаті теоретичних та емпіричних досліджень Е. Остром (робота «нового інституціоналіста») розроблено схему управління спільними природними ресурсами, доведено можливість успішного вирішення проблем колективної дії у малорозмірних системах, самоорганізації та саморегулювання в цих системах, основу чого становлять відносини довіри, співробітництва, взаємної відповідальності і солідарності.

Дослідницьку схему Е. Остром ми використали, розглядаючи самоорганізацію і саморегулювання в управлінні СВ-СРС в межах територіальних громад, які мають бути сформовані в результаті здійснення в Україні вже давно очікуваних та безальтернативних щодо їх обов'язковості проведення адміністративної і територіальної реформ. Основу соціальної організації СВ-СРС і моделі її управління становить розроблена нами «жива» структура, тобто та, що є «зі своїм минулим, сьогоденням і майбутнім» та має впливати на функціонування економічної системи, трансформуючи її в нову економіку постіндустріалізму. Сутність самої концепції «СВ-СРС» та складові запропонованої моделі і їх зміст та відповідна структура мають бути незмінними та обов'язковими (структура системи власності, її місія та цілеспрямованість, структура конвергентних інституційних механізмів, структура, правила, зміст системи нагляду, система принципів інституційного проектування). А ось щодо вибору та розбудови альтернативної системи, яка б базувалась на визначених засадах, то це має визначатися самими членами територіальних громад, які відчувають себе власниками їх спільної СВ, мають повноваження повних інституційних власників, тобто є дійсними проектувальниками інституційних механізмів цієї («своєї») системи. Тим самим, вимальовується економічна система, основу якої становить раціональна поведінка індивідів, яка є включеною в соціальну організацію, створену ендегенним способом. Тобто, досягається інкорпорування елементів методологічного індивідуалізму в основу методологічного інституціоналізму. У визначеному контексті доречно навести сформульовану

Дж. Коулманом мету в дослідженні людського і соціального капіталу, яка полягає у «використанні економічних принципів раціональної поведінки в аналізі економічних систем» [14, с. 123].

Варто зупинитися на умовах, за яких індивіди не зможуть створювати правила і дійти до самоорганізації. Е. Остром конкретизує ці умови і демонструє їх на реальних прикладах. Здатність людей до самоорганізації у СР-системі пов'язується з дією зовнішніх (політичний режим) і внутрішніх чинників, які спричиняють труднощі й унеможливають ці процеси («в умовах неоднорідності інтересів, за відсутності точної інформації ..., при такій великій кількості учасників, з такою відносно високою ставкою дисконтування, з тим ступенем небажання учасників покладатися на добровільні взаємодії на основі взаємності, при таких високих трансформаційних витратах...» [12, с. 391]).

Е. Остром пропонує загальну схему проблем інституційного вибору в управлінні СР, відходячи від моделювання при виборі певної системи відносин для конкретної ситуації (СР-системи). Пояснюється це складністю конфігурації масиву змінних, які потрібно розглядати: «коли індивіди в польових умовах намагаються створити правила для поліпшення своїх індивідуальних та спільних результатів, ... такий ступінь складності неможливо відобразити в одній моделі» [12, с. 393–394]. Запропонована нами концепція [3–6] також має вигляд загальної схеми дослідження СВ-СРС територіальних громад, що мають бути створені в Україні. Модель функціонування СВ-СРС територіальної громади наведено на рис. 1.

Для нас є показовою поведінка Е. Остром, якою висунуто виклик вченому співтовариству: «Якщо суспільні науки хочуть бути релевантними для задачі оцінювання рекомендацій у сфері економічної політики, потрібно прийняти виклик у вигляді проблеми інтеграції зусиль по створенню карти більшої території та розробці конкретних моделей, які відповідають конкретним нішам або місцевостям на цій території. Кожний спільний ресурс (СР) може трактуватися як ніша або окрема місцевість на цій території емпірії» [12, с. 394]. На вимоги здійснення в Україні глобального реформування соціально-економічної системи, проведення децентралізації публічної влади (в умовах, коли країна знаходиться у занепаді, під тягарем довготривалих економічної, політичної і соціальної криз та зовнішніх викликів і загроз) українському науковому співтовариству у галузі суспільних наук також необхідно сконцентрувати зусилля по створенню карти території України, яка має бути обґрунтовано розподілена на території громад з урахуванням можливості їх функціонування як СВ-СРС та управління цією системою за визначеною схемою. За таким підходом «нішами» можуть бути складові змісту категорії власності як комплексу відносин власності («власність як сутність відносин привласнення через відносини належності, володіння, розпорядження, використання в економічному, соціальному, юридичному, політичному, морально-психологічному розумінні» [15]), які, можливо і піддаються моделюванню. Проте треба сприйняти попередження Е. Остром щодо потрапляння до інтелектуальної пастки, «в якій опиняються ті, хто при виробленні та оцінюванні рекомендацій у сфері економічної політики повністю покладаються на моделі». Дослідник застерігає вчених, «які вважають себе всевідаючими спостерігачами, здатними зрозуміти найголовніше в тому, як функціонують складні динамічні системи, вважають, що можуть досягти всього цього за допомогою створення стилізованих описів деяких аспектів функціонування таких систем Помилково покладаючись на це відчуття всезнання, ... направляючи в уряд пропозиції, які в їх моделях зароджуються у вигляді всевідаючої сили, здатної виправити всі недосконалості, що існують в усіх реальних ресурсних системах» [12, с. 394].

Українська держава повинна зрозуміти зміст, закономірності й тенденції світового розвитку. «Глобальна доля кожної країни буде залежати від її спроможності знайти свій не хаотичний шлях пожежогасіння, а послідовний і системний довгостроковий шлях розвитку, нову інтегровану синергетичну модель розвитку» [2, с. 183]. Стратегія розвитку української держави, побудована на основі концепції «СВ-СРС», може стати т. зв. «Серединним Шляхом української економіки» у напрямку формування ноосферної економіки [2, с. 132] і деліберативного суспільного устрою [17]. Ми сприймаємо теорії «Серединного Шляху» економіки і конвергентної економіки [16] як споріднені, тому що вони відкривають і забезпечують практику глобальних суспільно-економічних трансформацій, поєднуючи ідеї капіталізму і соціалізму, враховують «системну роздвоєність сучасних глобально-економічних процесів, об'єднання в їх структурі як індустріальних, так і постіндустріальних відносин» [16, с. 11]. Сформована конструкція конвергентних інституційних механізмів СВ-СРС, їх цілеспрямованість, що базується на об'єктивних законах економічного і суспільного розвитку та функціонування як дійових елементів системи інституту власності, а також дотриманні наукових принципів інституційного проектування, здатних забезпечити «формування балансу соціальних, духовних і економічних складових суспільного процесу, балансу між свободою і креативністю особистості, яка завжди є колективно асоційованою, за своєю суттю соціалізованою» [16, с. 10], чого вимагає сучасність.

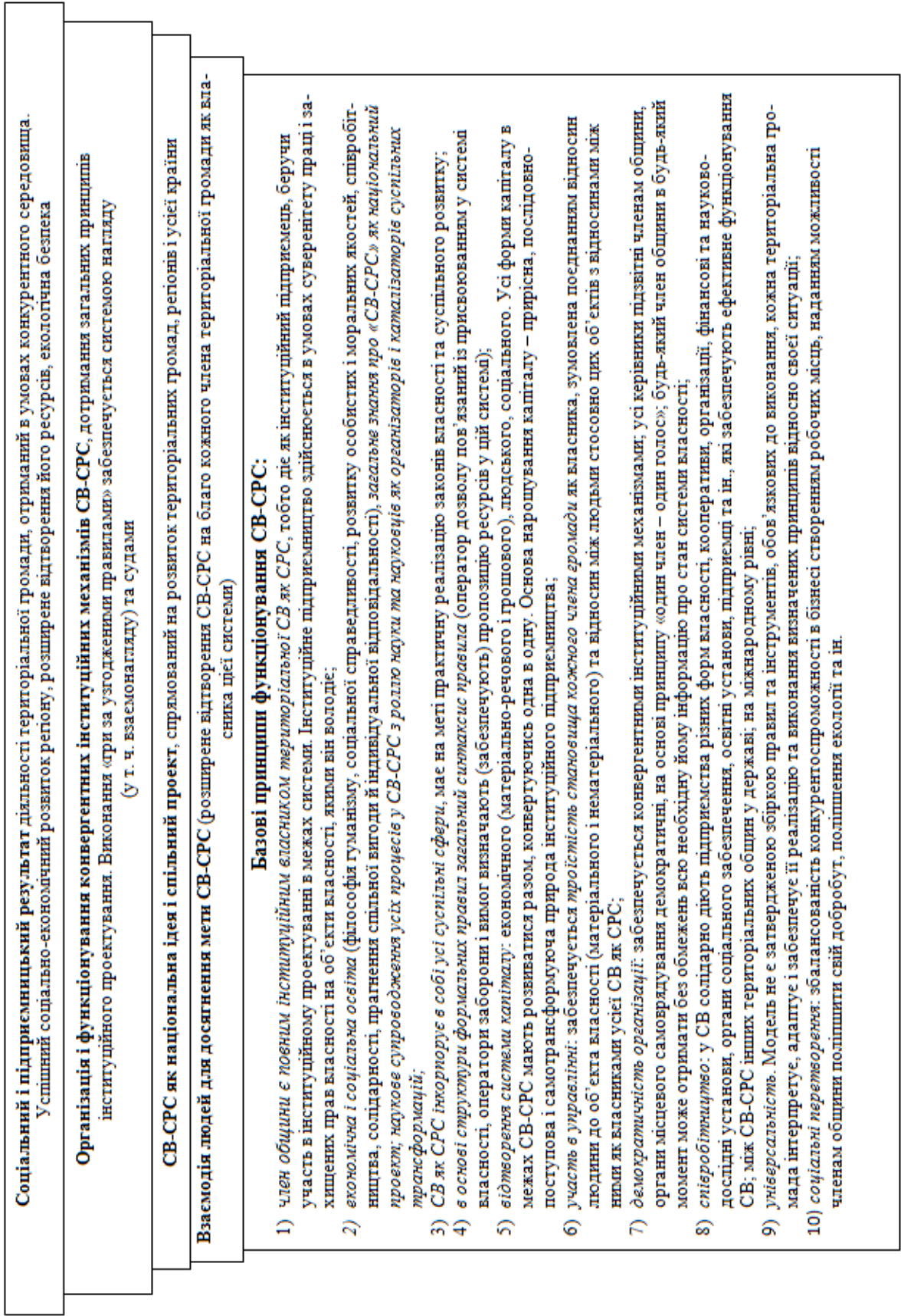

Рис. 1. Модель функціонування СВ-СРС територіальної громади (розроблено автором)

Список використаної літератури

1. Зінченко В. В. Глобалізація і глобалістика / В. В. Зінченко. – Львів : Новий Світ-2000, 2014. – 420 с.
2. Білорус О. Г. Економічна глобалістика. Світ-система глобалізму : [монографія] / О. Г. Білорус. – К. : Університет «Україна», 2016. – 536 с.
3. Міночка О. М. Система власності як спільний ресурс / О. М. Міночка // Прометей : регіон. зб. наук. праць з економіки. Донецьк. держ. ун-т управління МОН України; Ін-т економіки промисл. НАН України. – Вип. 1 (46). – Дружківка : Юго-Восток, 2015. – С. 166–174.
4. Міночка О. Система собствениости как общий ресурс : проблема коллективного действия / О. Миночка // *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas Zarządzanie*. – 2016. – Т. XVII, № 1. – С. 371–394.
5. Миночка О. Н. Механизм управления системой собственности / О. Н. Миночка // Гуманитарные и социально-экономические проблемы общества : сб. науч. трудов (Международный научный альманах). – Пенза : ПГУАС, 2016. – С. 185–195.
6. Миночка О. Н. Управление системой собственности как общей ресурсной системой / О. Н. Миночка // Креативная экономика и социальные инновации (Creative Economics and Social Innovations) : Междунар. информ.-аналит. журн. – 2016. – Вып. 6, № 1 (14). – С. 17–37.
7. Зінченко В. В. Постіндустріалізм та альтернативи суспільного розвитку / В. В. Зінченко // Політологічний вісник : зб. наук. праць. – К., 2010. – Вип. 49. – 448 с.
8. Зінченко В. В. Постіндустріалізм, управлінська демократія і перспективи векторів глобального розвитку / В. В. Зінченко. Менеджмент. Системи управління в умовах інституційної глобалізації : [монографія]. – К. : Люксар, 2012. – 864 с.
9. Watson, G. The wisdom that builds community. Seventeenth / G. Watson. – Annual E. F. Schumacher Lectures, Williams College, Williamstown, Massachusetts : Ed. by Hildegard Hannum, E. F. Schumacher Society (now New Economics Institute), 1999.
10. Zajonc, A. Buddhist technology: bringing a new consciousness to our technological future / A. Zajonc. – Annual E. F. Schumacher Lectures, Williams College, Williamstown, Massachusetts : Ed. by Hildegard Hannum, E. F. Schumacher Society (now New Economics Institute), 2000.
11. Wallis St. A new set of economic principles – five principles for the new economy by 2020. – This paper was developed by Stewart, Manfred Max-Neef and 20 other people over a 3-day period at the Tallberg Forum in 2008. – New York : By Ewart and Manfred Max-Neef, 2010.
12. Остром Э. Управляя общим : эволюция институтов коллективной деятельности / Элино́р Остро́м; пер. с англ. – М. : ИРИСЭН, Мысль, 2010. – 447 с.
13. Bookchin, M. Fuer eine befreiende Technologie / M. Bookchin. – Karlsruhe : Laubfrosch-Vertrieb für Freiheitliche Literatur, 2005. – 52 s.
14. Коулман Дж. Капитал социальный и человеческий / Дж. Коулман // Общественные науки и современность. – 2001. – № 3. – С. 121–139.
15. Minochka, O. The institution of property as a system / O. Minochka // The Journal of Economics and Social Research (Slovakia) : Scient. Journal of the Faculty of Economics Matej Bel University Banska Bystrica. – 2014. Vol. XV, No. 2. – P. 49–64.
16. Гальчинский А. С. Конвергентный рынок – методология перспективы / А. С. Гальчинский // Экономика Украины. – 2014. – № 1 (618). – С. 4–20.
17. Миночка О. Н. Институциональная модель делиберативного устройства общественной системы / О. Н. Миночка // Conference Proceedings [«National Models of Economic Systems»] : Internat. scient.-pract. conf. from Baltic to Black Sea. – Riga : Baltija Publishing, 2016. – P. I. – P. 54–59.

References

1. Zinchenko, V. V. (2014), Globalization and globalistics [Globalizatsiya i globalistyka], Novyy Svit-2000, Lviv, 420 p.
2. Bilorus, O. G. (2016), Economic globalistics. World-system of globalism [Ekonomichna globalistyka. Svit-systema globalizmu], Universitet "Ukrayina", Kyiv, 536 p.
3. Minochka, O. M. (2015), "The system of property as a common resource" ["Systema vlasnosti yak spilnyy resurs"], *Prometey: region. zb. nauk. prats z ekonomiky*, Yugo-Vostok, Druzhkivka, 1 (46), pp. 166–174.
4. Minochka, O. (2016), "The system of property as a common resource: the problem of collective action" ["Sistema sobstvennosti kak obshchiy resurs : problema kollektivnogo deystviya"], *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas Zarządzanie*, XVII (1), pp. 371–394.
5. Minochka, O. N. (2016), "The mechanism of management by the system of property" ["Mehanizm upravleniya sistemoy sobstvennosti"], *Gumanitarnye i sotsialno-ekonomicheskie problemy obshchestva: sb. nauch. trudov (Mezhdunarodnyy nauchnyy almanah)*, PGUAS, Penza, pp. 185–195.
6. Minochka, O. N. (2016), "The management by the system of property as a common resource system" ["Upravlenie sistemoy sobstvennosti kak obshchey resursnoy sistemoy"], *Kreativnaya ekonomika i sotsialnye innovatsii (Creative Economics and Social Innovations): Mezhdunar. inform.-analit. zhurn.*, Issue 6, No. 1 (14), pp. 17–37.

7. Zinchenko, V. V. (2010), "Postindustrialism and alterenatives of social development" ["Postindustrializm ta alternatyvy suspilnoho rozvytku"], *Politologichnyy visnyk : zb. nauk. prats*, Kyiv, Vyp. 49, 448 p.
8. Zinchenko, V. V. (2012), Postindustrialism, management democracy and prospects of global development vectors, *Management. Management systems in the conditions of institutional globalization* [Postindustrializm, upravlinska demokratiya i perspektyvy vektoriv globalnoho rozvytku, *Menedzhment. Systemy upravlinnya v umovah institutsiynoyi globalizatsiyi*], Lyuksar, Kyiv, 864 p.
9. Watson, G. (1999), The wisdom that builds community. Seventeenth, Annual E. F. Schumacher Lectures, Williams College, Williamstown, Massachusetts: Ed. by Hildegard Hannum, E. F. Schumacher Society (now New Economics Institute).
10. Zajonc, A. (2000), Buddhist technology: bringing a new consciousness to our technological future, Annual E. F. Schumacher Lectures, Williams College, Williamstown, Massachusetts: Ed. by Hildegard Hannum, E. F. Schumacher Society (now New Economics Institute).
11. Wallis, St. (2010), A new set of economic principles – five principles for the new economy by 2020. This paper was developed by Stewart, Manfred Max-Neef and 20 other people over a 3-day period at the Tallberg Forum in 2008, New York: By Ewart and Manfred Max-Neef.
12. Ostrom, E. (2010), Managing the common: the evolution of collective activity institutes [Upravlyaya obshchim: evolyutsiya institutov kollektivnoy deyatelnosti], IRISEN, Mysl, Moscow, 447 p.
13. Bookchin, M. (2005), Fuer eine befreiende Technologie, Laubfrosch-Vertrieb für Freiheitliche Literatur, Karlsruhe, 52 s.
14. Koleman, J. (2001), "Capital social and human" ["Kapital sotsialnyy i chelovecheskiy"], *Obshchestvennye nauki i sovremennost*, No. 3, pp. 121–139.
15. Minochkina, O. (2014), The institution of property as a system, *The Journal of Economics and Social Research (Slovakia): Scient. Journal of the Faculty of Economics Matej Bel University Banska Bystrica*, vol. XV, No. 2, pp. 49–64.
16. Galchinskiy, A. S. (2014), "Convergent market – prospect methodology" ["Konvergentnyy rynek – metodologiya perspektivy"], *Ekonomika Ukrainy*, No. 1 (618), pp. 4–20.
17. Minochkina, O. N. (2016), "Institutional model of deliberative mechanism of social system" ["Institutsionalnaya model deliberativnogo ustroystva obshchestvennoy sistemy"], *Conference Proceedings ["National Models of Economic Systems"]*: *Internat. scient.-pract. conf. from Baltic to Black Sea*, Baltija Publishing, Riga, P. I, pp. 54–59.

O. Minochkina

THE CONCEPT OF «THE SYSTEM OF PROPERTY – COMMON RESOURCE SYSTEM» AS «MIDDLE WAY» FOR UKRAINE

The article is a continuation of previous works devoted to clarifying issues which are related to the methodology of property research, the development of theoretical and methodological basis for practical implementation of transformation of the system of property under the modern conditions of Ukrainian economy's change. The processes of creating social-oriented market economy and increasing informatization of management should be determined by internal logic of the system of property. The author considers the formation of algorithms of property system reform based on scientifically grounded socio-economic concept to be the key problem. Explaining the concept of "the system of property – common resource system," the author demonstrates its fundamental theoretical basis – methodological institutionalism. Also the author gives practical examples of its display in the works by famous scientists and in real functioning of alternative social systems. Under the conditions of transformation crisis in Ukraine and the urgent need for large-scale reforms in all spheres of public life, to ensure the stability of social system and progressive movement in the direction of development the concept of "SP - CRS", which is society consolidating idea, can be offered. Laying this concept as a basis for reformation of social system, one can obtain a tool for intensive formation of self-management, which implements deliberative model of the democracy and management and brings the society closer to noosphere stage.

Keywords: *system of property, methodological approaches, concept, globalization, reform, transformation, self-management, alternative systems.*